

Rossinyol de Baix

Castell de l'Areny

Ubicació

Comarca: Berguedà
Lloc/Adreça: A la Clusa, a la zona oest.
Emplaçament: Accés per la pista que porta a la Clusa des de la ctra de Castell, a uns 4,40 km trobem el trencall.
Alçada: 1317

Coordenades:

Latitud: 42.18236
Longitud: 1.9207
UTM Est (X): 410870
UTM Nord (Y): 4670588

Classificació

Número de fitxa: 08057 - 45
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia: Edifici
Estil / època: Modern Popular
Segle: XVII-XVIII
Estat de conservació: Bo
Protecció: Inexistent
Accés: Difícil
Ús actual: Residencial
Titularitat: Privada
Titular: 08056A006000150000WF
Autoria de la fitxa: Sara Simon Vilardaga
Data de registre de la fitxa: ds., 28/02/2015 - 01:00

Descripció

Es tracta d'una estructura de planta rectangular, amb coberta de teules formant dues vessants amb el carener orientat de nord a sud, consta de planta baixa, planta primera i unes petites golfes. Disposa de diversos annexos afegits a la façana sud i est, amb cobertes de plaques de fibrociment ondulat sense elements arquitectònics visibles que es puguin destacar. A la façana nord hi ha un accés a l'interior de l'edifici, es tracta d'un modern portal amb els emmarcaments motllurats en forma de faixa simple que sobresurt lleugerament de la línia de façana. A la llinda hi ha la inscripció següent: "C.RUSIÑOL REFORMADA A L'ANY 1961", damunt la qual es localitza una marquesina de teules. A nivell de planta baixa i a la zona més oriental se situa una petita finestra i dues a la primera planta, de factura moderna amb llinda recta i ampit amb rajoles de trenca aigües. Una gran part de la superfície d'aquesta façana està revestida per un senzill arrebossat de ciment pòrtland. La façana oest disposa d'una distribució irregular d'obertures, amb dues finestres a la planta baixa de mesures diferents, i dues més a la primera planta de característiques similars; és a dir, amb llindes rectes i moderns emmarcaments. En aquest cas, també està parcialment revestida amb un arrebossat simple. A la façana meridional només s'observen tres finestres a la planta primera ja que a la planta baixa hi ha adossats uns coberts. A la façana est també hi ha adossats uns senzills coberts i disposa d'una finestra a la planta baixa i dues a la primera, totes sense elements destacables. Uns metres al nord de la casa, en una cota superior, ja que el terreny és en desnivell, i més a tocar de la casa de Rossinyol de Dalt, hi ha una gran pallissa, la qual és compartida per les dues masies, de fet la meitat més est pertany a Rossinyol de Baix, i l'altre meitat a Rossinyol de Dalt. La pallissa està formada per una estructura de planta rectangular amb un tancament de murs de pedra de paredat comú en la façana nord, est i oest. La façana sud resta oberta, amb uns pilars de pedra que suporten una estructura de bigues de fusta que subdivideix l'espai interior en tres nivells i la coberta. La teulada és a quasi a una sola vessant, ja que per la part del davant compta amb un ràfec format per un vessant poc pronunciat, el carener és orientat en paral·lel a l'eix longitudinal de la pallissa, és a dir d'est a oest.

Observacions:

Rossinyol està format per dues masies, Rossinyol de Dalt i Rossinyol de Baix, aquestes dues estan situades a tocar una de l'altra, i comparteixen l'estructura del paller, construcció formada per un mateix edifici però que és una meitat de cada propietat.

La denominació originària de la masia Rossinyol era Comes, nom que es manté fins entrat el segle XVIII, època en que sovint s'esmenten les dues denominacions. Pel que fa a la denominació del mas Rossinyol de Baix, es correspondria doncs amb Comes Jussanes, ja que en la majoria de documentació referida a Rossinyol es parla de Comes Sobiranes per el mas de Rossinyol de Dalt. Sorprenem que no tenim constància de documentació referida directament a Comes Jussanes.

En aquest sentit, el mas Comes Sobiranes com a tal és ja referenciat des del segle XIV, hem de pensar que en el moment en que es denomina així ja deu existir unes Comes Jussanes, tot i que desconexem si en aquestes hi existiria ja un mas. De fet, la majoria d'exemples en que es documenten masos amb denominació de jussà i sobirà provenen de la tradició de desdoblament de masos documentada a partir del XII i XIII, afavorit en un període de creixement demogràfic. No tenim informació de quan i com es divideix la propietat, ja que sembla ser que en origen devia ser una mateixa finca, però ja al segle XVII trobem alguna referència que ens porta a pensar que en aquell període ja són dues propietats diferenciades.

Es fa difícil apuntar una cronologia per l'estructura arquitectònica exterior visible de la casa de Rossinyol de Baix. La casa mostra la superfície de les façanes arrebossada parcialment amb un revestiment de ciment que no permet una observar amb detall els materials constructius que conformen l'estructura; tot i això si que es pot identificar la traça de diferents ampliacions de l'estructura permeten saber que el volum actual és resultat de diferents fases constructives. A més, pel que fa a obertures tampoc no són visibles elements arquitectònics distintius de períodes específics que facilitin les atribucions cronològiques, ja que la majoria van ser modificades arran de la reforma del segle XX. De tota manera hem de pensar per les dades documentals i el tipus de construcció vista que

gran part de l'estructura pot ser atribuïble als segles XVII i XVIII. Tanmateix sembla que la casa ja podria existir amb anterioritat, fins i tot del període baix-medieval, tot i que no puguem aportar dades documentals concretes.

L'accés és a través d'una pista forestal amb desnivells pronunciats.

Es troba dins el PEIN Serra del Catllaràs.

Història

Les primeres notícies documentals referents al mas Comes són en relació a Rossinyol de Dalt o les Comes Sobiranes, així al segle XIV, consta que el mas Comes Sobiranes de la parròquia de St Romà de la Clusa estava sota jurisdicció del monestir de Sant Pere de la Portella (1346 confessió de Pere de Comas Sobiranes a l'abat de la Portella, pel qual li és home propi llargament). El maig de 1347 es documenta una àpoca feta per Pere Baladret a l'abat de la Portella, per la compra del mas Comes Sobiranes. El 1397, en un període en que molts masos es troben deshabitats i en runes, l'abat de la Portella estableix a Bernat de la Tor de la parròquia de Sant Romà de la Clusa, el mas de les Comas Sobiranes i el mas Bellsolà, de la dita parròquia de la Clusa, a canvi Bernat té l'obligació de fer la coberta dels masos (o d'unes cambres) en el termini de tres anys sota pena de cent sous de moneda de Barcelona de tern, també disposa de nou anys per escollir hereu que ha de residir en un dels dos masos, el qual serà home propi, quití, soliu, natural i de remença de l'abat i del monestir. Aquesta informació consta expressada de diverses maneres en la mateixa bibliografia, ja que en algun cas es diu que Bernat té l'obligació de fer la coberta dels masos o la coberta d'unes cambres, però en la mateixa bibliografia es diu que té obligació de fer dos masos (BOLÓS:2009)

En els fogatges del segle XV i XVI no consta cap referència que puguem vincular directament al mas Comas.

Ja a principis del segle XVII el mas Comes Sobiranes consta en mans de la família Eres de Gardilans, així ho confessa i confirma Pere de les Eres en el capbreu del 1609 del monestir de Sant Pere de la Portella (ACA) en el qual Pere confessa tenir aquest mas junt amb altres propietats que té pel mateix monestir, així com els imports que ha de pagar. Les dades consten en altres capbreus posteriors del mateix segle XVII. Tot i així, en el Capbreu de Sant Pere de la Portella datat entre 1663-1667, trobem que el mas Comes Sobiranes estava en mans de la Comunitat de Preveres de Berga, qui confessa tenir en alou de l'abadia, el qual havia tingut a carta de gràcia i dret la casa de les Eres o Comellas de Gardilans (també confessions de 1633, 1677, 1696, 1709, 1772 i 1609) (BOLÓS:2009). En la confessió feta per la comunitat de preveres s'esmenten les afrontacions del mas de les quals es diu afronta a orient amb terres de Picas i amb el Serrat Negre, a migdia amb la Coma d'en Martinell, a ponent amb terres del Mas d'Espades i dels emprius de la dita Clusa, i a cara amb terres d'en Llumà i de la Batllia de Malanyeu. El fet que ens indiqui que el mas corresponent a l'actual Rossinyol de Dalt afronta amb terres propietat dels Picas, ens porta a pensar que en aquest moment Rossinyol de Baix ja devia estar en mans d'aquesta família. La qual també trobem referenciada com a propietaris de Rossinyol de Baix al segle XIX i fins l'actualitat.

En diversos documents cadastrals (AMCA) del segle XVIII, només hi ha referència al mas Comas, sense distinció de Sobirà i Jussà, el qual consta com a propietat de Bernat Rossinyol (1716). En el següent cadastre, consta que és propietari del mas Bernat Comas, el qual és habitant de la Nou, des d'allí cultiva el mas i sols manté a la casa un mosso (AMCA: 180). Encara que no s'esmenti en aquestes registres l'existència dels dos masos, sembla que es deu a una ocultació o falsificació de part de les dades a incloure en els esmentats cadastres, fet sembla que també es va produir en altres propietats i en altres municipis. En el llibre "Registro de las casas de campo de cada distrito y los aforados de guerra. n°63. 1856 n° 32" (ACBR), en l'apartat de Castell de l'Areny hi ha referència de la masia Rossinyol de Baix, en la que hi consta Saturnino Cirera.

En una relació d'habitants de Castell de l'Areny datada a 14 de gener de 1898 consta que a Rossinyol de Baix, identificada amb el número 112, hi vivien onze persones.

Bibliografia

BOLÓS, Jordi (2009). Diplomataris del monestir de Sant Pere de la Portella. Fundació Noguera (Diplomataris; 47), Barcelona.

TORRES, C.A.(1905) . "Itinerari per les Valls Altes del Llobregat. Berguedà", p. 167, Barcelona.

